

# Danske piberes ynglebiologi

## 1. Markpiberen (*Anthus c. campestris* (L.))

(With a Summary in English: *Breeding Biology of Danish Pipits. I. Tawny Pipit (Anthus c. campestris (L.))*.)

Af

SVEND NORUP

Markpiberen er en sydlig og østlig forekommende pibeart med hovedudbredelse i Lilleasien, Turkestan, Sydsibirien og det meste af Sydeuropa til den pyrenæiske halvø i vest. I Tyskland findes en del ynglepladser, f. eks. i Østpreussen og Pommeren. I Holland er den sjældent ynglende, i England aldrig truffet. I Norge og Finland yngler den ikke. Arten er kendt som spredt og ret fåtallig, men konstant ynglefugl flere steder i Sydsverige, således langs Skånes vestkyst f. eks. Höganäs og Falsterbo samt på Øland.

I Danmark, som nærværende artikel udelukkende skal beskæftige sig med, forekommer Markpiberen kun få steder og i meget begrænset antal ynglepar hvert sted. Fuglen er en udpræget ørkenfugl, som kun træffes på sandet, vegetationsfattigt terræn af en speciel beskaffenhed, som skal beskrives nærmere nedenfor.

Da der i litteraturen fra dansk side kun foreligger få publikationer vedrørende Markpiberen, specielt findes meget lidt om artens ynglebiologi, hidrører nedennævnte iagttagelser næsten udelukkende fra selvstudier.

Iagttagelserne er foretaget i tiden 1951—61 og har kun kunnet gennemføres ved, at EVALD CHRISTIANSENS store arbejde, hans forstudier i marken, hans følgeskab på over hundrede ekskursioner, navnlig til Nordsjællands kystområder har været til min disposition, og uden hans værdifulde, efterladte optegnelser ville det have været umuligt at skaffe sig et nogenlunde samlet overblik

over Markpiberens forekomst og opførsel på ynglepladsen fra maj til august.

Vel vidende at dette arbejde som alle biologiske studier er behæftet med svagheder, har jeg alligevel ment, at offentliggørelsen af iagttagelserne har en vis interesse for danske ornitologer.

### *Udbredelse i Danmark*

Allerede FABER nævnte fra 1828 Markpiberen som dansk ynglefugl. Den har sikkert ynglet i vort land fra gammel tid. Bornholm: ingen kendte fund, Sjælland: yngler konstant med ca. 15 par på strækningen langs nordkysten fra Sjællands Odde i vest til Hornbæk i øst, talrigst i Rørvig og Liseleje-Tisvildelejeområdet. Enkelte par yngler ved det sandede Vesterlyng og Vig Lyng i Sejerøbugten, hvor vi et par gange har truffet en enkelt fugl i juni måned. På Lolland — Falster kendes ingen ynglesteder. På Møn findes en enkelt yngleplads; selv har jeg kun set fuglen der een gang, men både JENS CHR. HARBOE og WILLY NIELSEN har truffet den ynglende på Ulfshale i 1940'erne et par år i træk, og JOH. GOTFR. RODE har truffet arten her den 27. april 1956. På Fyn kendes ingen konstante ynglepladser. I Jylland yngler arten konstant et par steder, bedst kendt er de sandede områder langs Aalbækbugten, den er truffet helt op til Skagen og ved Raabjergmile. Selv om området er stort og med ringe oversigt, tør man vist ikke regne med mere end højst 6—8 par på denne Jyllands bedste ynglelokalitet.

ØSTERGAARD CHRISTENSEN, HANS PLESNER og jeg selv har truffet arten ynglende her, den er endvidere truffet i Thy, nord for Fjerreslev 1952 af IB HENRIQUES og ved Slette strand ved Svinløv 1957 af CARSTEN MURMANN.

Langs Jyllands vestkyst, hvor terrænet flere steder tilsyneladende er særdeles velegnet, har jeg aldrig truffet arten og ej heller hørt om andres iagttagelser her. På Samsø er en enkelt syngende han iagttaget 19.5.1957 på Nordby hede af BIRGER JENSEN og flere. På Læsø har jeg selv to gange truffet arten i juni 1953 og 1955 på øens østside ud for Knotten. Anholt er utvivlsomt det bedste yngleområde for Markpiberen i Danmark med 15—20 par fordelt over ørkenen og kysten, som, hvad terrænets beskaffenhed angår, er ret ens med afvekslende klitter, enkeltvis og i rækker og med sandede, sparsomt bevoksede eller stenede plateauer ind imellem. I 1956 hørte EVALD CHRISTIANSEN og jeg i løbet af en 3 timers spadseretur ind over øen ikke færre end 12 hanner, og ligeså mange hunner løb omkring på jorden. Vi fandt 3 reder under bygning, 1 med 5 unger den 14/6. Når man ser på danmarkskortet, er der et karakteristisk forhold ved Markpiberens udbredelse. Arten forekommer i et strøg op langs en ret linie trukket fra Møn i syd, gående mod nord-vest over Rørvig, Anholt og Læsø til Skagen. Det samlede antal ynglepar i Danmark må efter det ovenstående anslås til 40—50. Biotopen er påfaldende ens på alle ynglelokaliteter.

#### *Biotopen på ynglelokaliteten*

Fuglen foretrækker gammel, hævet havbund med ensartet og karakteristisk vegetation, som den forekommer i disse områder. Lidt gran, fyrretræer eller småbuske i terrænet er en fordel, da hannen har forkærlighed for et ophøjet stade til siddeplads. Sømærker og pæle i de helt træløse områder er altid sikre på hannens bevågenhed.

Der forekommer altid — foruden anden vegetation — marehalm, hjelme, revling, gråris, klitskæg og lyng på Markpiberens yngleplads. Lidt græs, et par store sten og et lille, let fugtigt område i nærheden virker også tiltrækkende på arten, da den i ungefodringsstiden gerne søger føde på fugtige steder, men aldrig som den Hvide Vipstjert i selve strandkanten. Fuglens yndede opholdssted er klitterne eller, allerbedst, området inden for klitrækkerne. Havet som sådant spiller ingen rolle for den, da den f. eks. på Anholt yngler flere km. fra dette. Men havets nærhed ved den karakteristiske biotop — den hævede havbund — kunne fejlagtigt give iagttageren det indtryk, at den er en kystfugl; det er den ikke. Markpiberen er en ørkenfugl, som i hele yngletiden fortrinsvis færdes på de sandede og flade områder.

#### *Ankomst til ynglepladsen*

Ved Kattegats-kysten har jeg aldrig truffet Markpiberen tidligere end 4. maj og arten er altid „fuldtallig“ til stede omkring 12. maj. Dens normale ankomst finder i Danmark sted i de første ti dage af maj. Den 8. maj 1957 så jeg påfaldende mange Markpibere på Melby Overdrev, langt flere end der iagttoges senere på sommeren; jeg tror, de „overtallige“ fugle var Anholts og Vendsyssels ynglefugle på vej nordpå, de følger sikkert på trækket den ovenomtalte skrå linie mod nordvest.

Hannen synger straks efter ankomsten på sit udvalgte revir, og hvis pardannelsen ikke allerede er sket på trækkets sidste del, finder den i hvert fald sted i de allerførste dage efter ankomsten. Man ser sjældent stridende hanner, og fuglene ses parvis, med nogle hundrede meters eller een hel km's afstand imellem hvert par. Kun hvis territorialgrænsen overskrides, vil den fremmede han blive jaget bort.

### Stemmeytring

Hannens sang er en række gentagne, ret ensartede toner, der i reglen gengives som *tjia-lyii tjia-lyii* eller lign. I modsætning til hos f. eks. Skovpiberen (*Anthus trivialis*) foretages sangen altid flyvende, mens hannen foretager sine overflyvninger over territoriet, der som nævnt kan være ret stort, op til 1 km. på den længste led, hvilket i reglen vil sige langs kysten. Efter sangen daler hannen oftest ned på det flade sand og fouragerer her sammen med hunnen. Når hunnen ruger, synger han knapt så ivrigt mere, flyver kun kortere ture, når han ikke søger føde, og sætter sig jævnlige på en pæl, en høj klit eller i toppen af et lille udgået træ. Det er en stor sjældenhed, at hannen flyver tavs. Den lader så at sige altid sit *tjia-lyii* lyde, når den i bølgeflugt som en spætte passerer iagttageren, eller den på engpibervis næsten lodret stiger til vejrs uden en lyd for derefter at kaste sig i lange, bløde buer fremefter, mens den lader stemmen lyde i samme tempo og rytme. Står man foran eller bagved fuglen, når den kommer flyvende, kan man tydeligt se, at den holder vingerne tæt ind til kroppen et øjeblik, hver gang den taber højde under flugten. I modsætning til hannen er hunnen næsten altid tavs under flugten, som foregår meget lavere og i kortere stykker ad gangen. Mens hannen altid flyver op og gør sig bemærket, letter hunnen nødigt fra jorden, opfører sig i det hele taget meget diskret, næsten undseligt.

Hunnen lader aldrig stemmen lyde i parrings- og rugetiden. Først når ungerne er store, hører man hendes korte, lidt snerrende *tjy tjy*.

### Parring og redebygning

I denne periode er hannen meget interesseret i hunnen og følger den konstant under fourageringen. Nærmer man sig fuglene, flyver de ikke op, men løber foran een, indtil man er 8—10 m fra dem,

så letter først hannen og derefter i sidste øjeblik og nødigt hunnen. Hun har straks fra begyndelsen indstillet sig på sin „jordbundne“ tilværelse, hvor en unødige opflyvning kun er egnet til at vække opmærksomhed; hun benytter hellere sine ben og stoler iøvrigt på sine farver, der gør det meget vanskeligt for den utrænede iagttager at få øje på hende med sandet som baggrund. Hannen er meget urolig, så længe hunnen ikke er fløjet op og står med svirrende vinger ca. 5 m. over stedet, udstødende første del af sin „sang“, der benyttes som lokke- og varselstone af begge køn i ungetiden (*tjy tjy*).

Af og til tager parret sig dog en lille kort flyvetur, idet hannen som altid flyver op først, lader sangen lyde et minut eller to og daler ned på det sted, hvor hunnen i mellemtiden har sat sig. Efter en sådan lille udflugt finder parring ofte sted. Den varer ca. 5 sek. og efterfølges næsten altid af en ny flyvetur. Hannens interesse for redebygning og rugning er meget lille. Hunnen bygger alene sin rede. Redebygningen kan finde sted på alle tider af døgnet, men oftest om morgenen. At finde en Markpibers rede, når den indeholder æg eller unger, er ingen kunst, men at aflure en Markpiber, der bygger rede, er en vanskelig sag. Fuglen lader sig meget let forstyrre. Reden bygges oftest i sandet i ly af en tot hjelme, helst på en let skrånende klit, og kun hvor tuerne står spredt uden græs imellem. Det er karakteristisk, at fuglen næsten altid vælger sin redeplads sådan, at den hurtigt kan løbe fra og til reden på de små bare sandstier mellem tuerne. Fuglens mange spor røber ofte reden. Af de ca. 70 markpibereder, jeg har set, har kun 4 været atypisk anbragt, nemlig en i græs, en i lyng, en i „granathul“ på skydeterrænet og en under en helt isoleret marehalmstue. Der skal være sand, der skal være hjelme, og der skal være plads og udsyn, så fuglen på et øjeblik, lig en præstekrave, kan være 20 m fra reden, hvis et menneske kom-

mer forbi. Hannen viser stadig stor interesse for hunnen, mens hun bygger, jager f. eks. Lærker og vipstjerter væk fra området. Dette sker kun i redebygnings-tiden. Så snart hunnen forlader redestedet, følger hannen hende.

### Rede og æg

Reden står dybt i sandet ofte dækket godt fra oven og på de to eller tre sider af hjelmevegetationen. Den bygges næsten udelukkende af tørre græsstrå i forskellig tykkelse, af og til iblandet lidt rodtrevler, der er sjældent hår og aldrig dun eller fjer i redematerialet. Reden er 6—7 cm dyb og 6—7 cm i indvendig diameter i nybygget stand. Den ydre rede-diameter er 12—13 cm, men ofte i blødt

sand noget udflydende, i ungetiden meget udflydende. Redebygningen tager kun 4—5 dage, men det er ikke ualmindeligt, at fuglen må forsøge sig frem flere steder, da den er meget udsat for forstyrrelser, i hvert fald i badesæsonen, (i Nordsjælland), hvilket giver nogen spredning i tidspunktet for første ægs lægning. I reglen begynder æglægningen i de første dage af juni, men kan også finde sted lidt før og indtil 14 dage senere.

For oversigtens skyld har jeg på et skema i koordinatsystem indsat den beregnede dato for 1.ste ægs lægning i 76 reder (med æg og unger) fra Anholt og i Rørvig-Liseleje-Tisvildelejeområdet, hvorfra de allerfleste af mine iagttagelser stammer.



Fig. 1. Diagram, der viser det beregnede tidspunkt for første ægs lægning i 76 reder i Nordsjælland og på Anholt i tiden 1951—1961. Som det fremgår af kurven vil de fleste førstekuld være færdiglagt i anden uge af juni og de fleste andenkuld i anden uge af juli.

Fig. 1. Diagram showing the calculated day of laying of the first egg of 76 clutches from North Sealand and the island of Anholt 1951—1961. As can be seen most of the first clutches are complete by the second week of June and most of the second clutches by the second week of July.

Der træffes, som det ses på kurven, et andet toppunkt i juli. Reglen er, at de par, som er i gang med rugningen inden 8. juni og således har udflyjne unger i første eller senest anden uge af juli, plejer at ruge anden gang fra ca. medio juli. Men da mange par, som vist på kurven, først kommer i gang omkring 15. juni, er det en undtagelse, at disse par over midten af juli begynder forfra igen. Yngle-driften (æglægningen) hos Markpiberen i Nordsjælland ophører i reglen i tredje uge af juli. Jeg har aldrig set arten fodre unger efter 15. august. Æggenes antal er i første kuld lige hyppigt 4 og 5, i andet kuld næsten altid kun 4, og 6 æg i en rede har jeg kun set een gang. Går en rede tabt, erstattes den på ca. 10 dage

med det samme antal æg som oprindeligt. Ødelagte æg af andet kuld i juli erstattes ikke.

Selve ægget ligner nærmest et lille gråspurveæg og har ingen lighed med de øvrige danske piberes æg. Såvel hvad bundfarven angår som ved pletternes størrelse, form og farve varierer de en del. Bundfarven er oftest lys hvidgrå. Pletterne, som i visse tilfælde helt kan dække bundfarven, er i reglen spredte og tættest i den butte ende af ægget. Farven på pletterne kan variere fra mørkegrå til lysebrun ofte med et rødligt anstrøg. I sjældne tilfælde kan pletternes farve nærme sig det grønlig. Størrelsen varierer ikke meget. Gennemsnitsmål ifølge E. REX (1912) er  $21,17 \times 15,74$  mm.

### Rugning

Hunnen ruger alene i  $13\frac{1}{2}$ — $14\frac{1}{2}$  døgn; fra første ægs sprængning til sidste unges udklækning går højst 8 timer. Mens hunnen ruger, har hannen en fredelig tid, som han fordeler mellem fouragering (aldrig sammen med hunnen) og sangture frem og tilbage fra det ene yderpunkt af sit revir til det andet. Ind imellem sidder han på en pæl eller i en lille fyrretop. Han skælder ikke ud og er ganske uinteressert i alle de forstyrrelser, der kan overgå reden eller hunnen. Det eneste, der kan bringe ham i affekt, er, hvis han ser hunnen for længe af reden, i så fald jager han hende mod denne. At hunnen er afskåret fra at kunne fortsætte rugningen, fordi der står mennesker lige ved reden, interesserer ikke hannen, han jager ivrigt med hende alligevel. Ser man således en han jage med sin hun, er det næsten et usvigeligt sikkert tegn på, at reden findes i nærheden. Hannen ruger aldrig.

Hunnen ser man meget lidt til i rugetiden. Hun går dog af reden mange gange i løbet af døgnet, men altid meget diskret. Det sker sjældnest mellem kl. 12 og 16, men ellers ca. en gang i timen i ca. 10 min., så længe det er lyst, dog sjældent efter kl. 20, alt forudsat at hun ikke forstyrres. I Liseleje må hun om søndagen forlade reden både 50 og 100 gange, nemlig hver gang et badeselskab passerer redestedet. Fuglen løber fra reden, når fredsforstyrren er ca. 10—20 m fra denne, står et øjeblik bag en tue og styrter derefter tilbage til rugningen igen, altså sammen på to minutter; fem eller ti minutter senere gentager forestillingen sig.

Uforstyrret forlader den altid reden til fods, løber ca. 10 m, flyver derefter 50—100 m ganske lavt over jorden, går ned for at fouragere, hvilket foregår i et forrygende tempo i løbet af ca. 10 min.; derefter flyver den tilbage mod redestedet og løber de sidste 10 meter hen til selve re-

den. I blæsevejr, regnvejr, med hårdt rugede æg eller med små unger kan hunnen dog også trykke på reden, navnlig hvis den er blevet forstyrret for ofte. Reglen er, at enten forlader fuglen uset i god tid reden, eller også overrumpler den og trykker i så fald meget hårdt. Dog har jeg selv et par gange været vidne til, at fuglen er spadseret ud af sin tue lige foran øjnene af mig, men dette er altså undtagelsen.

Markpiberhunnen er i rugetiden fantastisk lidt sky og lader sig iagttage på ganske få meters afstand ved reden, navnlig når hun er på vej mod denne. På Anholt konstaterede vi den 14. juni 1956 et oplagt tilfælde af bigami, idet der fandtes 2 reder med godt 10 meters indbyrdes afstand. Den ene rede indeholdt unger, som fodredes af han og hun. Den anden rede indeholdt 5 friske æg, hvorpå en anden hun rugede. Denne hun blev gentagne gange jaget til reden af den i naboreden fodrende han. Ved gentagne besøg på stedet lykkedes det kun at iagttage denne ene han. Det ville være yderst usandsynligt, om 2 hanner kunne enes inden for så snævert et område. Bigami hos småfugle er sikkert ikke så sjældent, som almindeligvis antaget. Jeg kender enkelte eksempler herpå hos Skovpiberen (*Anthus trivialis*) og har truffet det talrige gange hos Kornværlingen (*Emberiza calandra*).

### Ungetiden

Så snart den første unge er kommet ud af ægget, ser man hannen i nærheden af reden med larver i næbet; mens hunnen ligger på de spæde unger, fodrer han disse. Hannen løber også til reden, men er betydelig mere sky end hunnen. Til gengæld er den meget lettere at følge med øjet, da den ofte rejser sig i sin fulde højde og stirrer på een eller afbryder fremmarchen mod reden med en lille sang, flyvende hen mod sin udkigspæl, hvorfra han ca. to minutter senere gentag-

ger sine fremrykningsforsøg mod reden til fods. Hunnen er oftest på reden, men tager allerede fra andendagen del i ungerne opfodring, men først fra 6.—7. dagen lige så ivrigt som hannen, da ungerne nu kun om natten kræver hunnens varmende tilstedeværelse. Ungerne er i modsætning til de andre piberes unger, men ligesom lærkeunger fra fødslen beklædt med lyse tjavsede dun, som meget hurtigt erstattes af eller suppleres med fjer. Ungerne vokser hurtigt og kan forlade reden til fods, om nødvendigt 11.-dagen, i reglen sidder de dog i reden til 14.-dagen.

Fodringsen foregår meget hyppigt, indtil 12 gange i timen. Hannen og hunnen bringer ungerne føde helt uafhængigt af hinanden og kommer fra hver sin side, skiftevis eller samtidigt. Jeg har flere gange siddet på få meters afstand og talt disse fodringer. STIG JÜRGENSEN var så venlig at holde vagt ved en rede for mig i 1955. Der var fire unger i reden, og de blev fodret 18 gange mellem kl. 8,31 og 10,23 med fra 2 til 17 min.s mellemrum. De „lange“ pauser skyldtes ofte, at der på stedet var badegæster, som først skulle falde til ro. Føden består overvejende af orme, larver og små sommerfugle. På dette tidspunkt er det almindeligt, at de gamle fugle søger fødeemner på mere vegetationsrige og fugtigere områder end før og under rugningen.

#### *Andet kuld*

Den 15. dag har ungerne i reglen forladt reden, men de er ikke helt flyvefærdige, de kan flagre og navnlig løbe. Hvis vi på dette stadium af ungerne udvikling kun er nået til godt 1. juli, er det reglen, at hunnen udruger et nyt kuld æg. Hun har allerede bygget den nye rede færdig og påbegyndt æglægningen i pauserne under ungerne opfodring de sidste dage i reden. Hannen er nu meget optaget af ungerne, farer op udstødende første del af sin „sang“ *tjya* — men med en lidt hår-

dere klang og i hurtigere rækkefølge end tidligere hørt på ynglepladsen. Hunnen lægger nu, som i første kuld, et æg hver morgen (foregår inden kl. 7) og påbegynder rugningen samtidig med — eller et par dage efter — at ungerne af første kuld har forladt reden. Hannen interesserer sig nu kun for beskyttelsen og fodringen af ungerne fra første kuld, men viser sig senere at være lige så flittig med opfodringen af andet kuld, som han var for første kulds vedkommende. Da hannen fodrer de udføjne unger af første kuld, lige til han begynder at fodre de spæde unger i andet kuld, er det ikke mærkeligt, at man næsten altid træffer hannerne med føde i næbbet fra medio juni til langt ind i august.

#### *Bortrejse*

I august ses og høres små familier bestående af 5 til 10 fugle på området. Pludselig i slutningen af august er de væk. Jeg har således aldrig hørt eller set en Markpiber i Liselejeområdet i september, de ganske vist ret få gange, jeg har været der så sent.

#### *Specielle forhold på grund af menneskets tilstedeværelse*

Til slut et par bemærkninger om de specielle forhold, som gør sig gældende for de ca. 15 par, der forbavsende konstant yngler ved Nordsjællands kattegatskyst.

Sjældne fugle har altid interesseret ornitologerne mest. Til dels med nogen ret, men også med urette.

Mange forhold vedrørende en arts adfærd studeres jo langt sikrere, når man har et stort antal par til sin rådighed, da små individuelle forskelle således ikke kommer til at påvirke helhedsindtrykket af ens observationer. Da mine iagttagelser gjaldt Markpiberen, måtte jeg finde et sted, hvor arten var talmæssig nogenlunde velrepræsenteret. På stykket mellem Liseleje og Tisvildeleje har der i hvert fald

i de sidste 10—12 år konstant ynglet 6—7 par fordelt på den 6 km lange strækning. Disse par har været mine hyppigste studieobjekter, da jeg har haft sommerbopæl i nærheden i hele yngletiden. Disse par har det til fælles med de andre 6—7 par på Rørvigsiden af nordkysten, at de i modsætning til andre danske Markpibere i hele yngletiden er overordentlig udsatte for forstyrrelser fra menneskets side. I badesæsonen færdes så mange tusinde mennesker dagligt i klitterne ganske nær ved Markpiberens rede, at det er helt fantastisk, at fuglene overhovedet får udrugget, og at populationen holder sig så konstant, som den vitterlig gør. Fuglene vender tilbage år efter år, sidder på de samme tuer sommer efter sommer. Jeg har gjort mig selv det spørgsmål, om ikke forstyrrelserne var så hyppige, at fuglenes opførsel, redebygning, æglægningstidspunkt etc. var så forrykket i forhold til det normale, at materialets værdi led skade derved. Mine iagttagelser fra andre lokaliteter f. eks. det næsten ubeboede Anholt viste imidlertid, at også her var fuglen meget lidt sky over for mennesker. Vi stod således 4—5 mand og iagttog hunnen fodre unger på 10 m's afstand. Fuglene opførte sig på Anholt fuldstændig som i Nordsjælland.

De 5 redefund i Anholts ørken svarede med hensyn til redeanbringelserne, yngletidspunktet o. s. v. nøjagtig til, hvad vi har set på Sjælland. Sandheden er altså den, at Markpiberen, når lokaliteten ellers passer den, fra naturens side er således indrettet, at tilstedeværelsen af mennesket ikke generer den væsentligt, den kræver altså ikke samme fred og ro som mange andre arter, der er blevet fortrængt på grund af menneskets talrige tilstedeværelse. Arten behøver end ikke tilvænnning. Jeg har kun få gange fundet en markpiberrede plyndret af Krager, til trods for at denne fugl i et anseligt antal hver aften afsøger hele klitområdet for badegæsters efterladte madrester. Kun 5

gange har jeg oplevet, at reder er blevet ødelagt eller opgivet på grund af badegæster. Een gang har jeg været nødt til at bede et solbadtagende selskab om at rykke et par meter væk, da jeg kunne se markpiberhunnen gentagne gange, skarpt forfulgt af den utilfredse han, forgæves søge op i en bestemt klit. Da selskabet havde flyttet sig 4 meter bort, og jeg havde fjernet den over reden udbredte badekåbe, blev der atter fodret i reden. Selv har jeg prøvet at ligge fladt ned på maven i 2 skridts afstand fra en rede med fem unger. Inden der var gået 10 min. havde hunnen fodret, og da det først var gået godt een gang, kom både hannen og hunnen med føde gentagne gange. De sneg sig i dækning af klitvetationen, så jeg knapt kunne se dem komme eller gå.

En del reder bliver sikkert ødelagt eller forstyrret, og ynglecyklus dermed forsinket på grund af militærets færdsel i terrænet med kanoner, tanks og andre køretøjer. Det er vanskeligt at holde tal på disse tab, da de forladte og ødelagte reder ikke let lader sig finde, når fuglen ikke længere „viser vej“, men nu er optaget af ny redebygning. Den store spredning for tidspunktet for første ægs lægning (se skema) lader os i høj grad formode, at ikke alle par har succes med første redeforsøg. Dårligt vejr, selv med storm og sandflugt betyder ikke meget som risikomoment for reden, da denne næsten altid er anbragt i god dækning. Ganske vist sander reden ofte til og flyder ud, men vi har aldrig set ungerne gå tabt af denne grund.

Sammenfattende kan man sige, at Markpiberens chancer i Danmark er gode. Der er ikke påvist nogen nedgang i bestanden, nærmest tværtimod. I Nordsjælland, hvor de mange militærøvelser, sommerhuse, badegæster og de mange Krager kunne tænkes at genere arten, trives den fortsat godt. Selv en planlagt automobilvej med parkeringsplads etc. ved Melby Overdrev vil næppe ødelægge bestanden,

da området er ret udstrakt. Fuglen er utrolig trofast mod sin yngleplads og frygtløs ved sin rede. Ejede denne piberart Skovpiberens skyhed og mistro på redepladsen, var den forlængst uddød i Liselejeområdet og ved Tisvildeleje.

Markpiberen er derfor stadig, ligesom Hedelærken (*Lullula arborea*) karakterfugl i disse sandede områder. De 2 arters konkrete biotop er lidt forskellig, og Markpiberens er den mest udsatte. Hundreder og atter hundreder af timers iagttagelser af denne piberart har sandsynliggjort, at så længe reden ikke ligefrem betrædes, har fuglen en god chance i konkurrencen med mennesket om klitterne og vil sikkert kunne holde stand mange år endnu, navnlig på grund af fuglens frygtløshed og den omstændighed, at en del af

ungerne er gået af reden 1. juli, når badesæsonen for alvor sætter ind. Der er dog næppe tvivl om, at en del par ikke får et 2. kuld unger på vingerne, simpelt hen fordi der aldrig er tilstrækkelig ro til at få bygget reden færdig og kullet lagt. Den ømtåleligste periode i hele ynglecyklus er for Markpiberen som for de fleste fugles vedkommende redbygningstiden og æglægningsperioden.

De mange ornitologer, som har sendt mig deres iagttagelser og oplysninger om Markpiberen, skylder jeg tak. En varm tak til Dr. FINN SALOMONSEN for følgeskab på en del af turene og for nyttig inspiration og kritik i forbindelse med artiklens tilblivelse.

## ENGLISH SUMMARY

### *Breeding biology of Danish Pipits. I. Tawny Pipit (Anthus campestris (L.)).*

Details of the distribution of the Tawny Pipit in Denmark are given. Well established breeding places are found mainly at the northern coast of Sealand, on the islands of Anholt and Læsø, and in Jutland at the Albæk bugt north to Skagen. The number of breeding pairs seems not to exceed 50. Arrival occurs during the first part of May and departure in the end of August. Characteristically the breeding grounds are desert-like with scarce vegetation, but always with *Ammophila* and *Elymus*. Usually the nest is placed in the sand between tufts of *Ammophila*. Only the female builds the nest and broods.

One or two clutches are hatched each year.

Diagram 1 shows the laying of the first egg in 76 nests during 1952—1961. 4 and 5 eggs are equally frequently found in the nests. Both parents feed the young, which are downy at hatching. The ever increasing numbers of houses and persons at the beaches seem not to disturb the Tawny Pipits, and the population shows no sign of decrease, partly because the birds are very tame and partly because the biotope itself is not altered appreciably.

It is concluded that man does not represent a serious threat towards the breeding populations of the Tawny Pipit, even in such crowded areas as North Sealand.

## LITTERATUR

REY, E., 1912: Die Eier der Vögel Mitteleuropas. — Lobenstein.

Modtaget 20. marts 1962.

SVEND NØRUP, Jægersborgvej 118, Gentofte.